
**ONA DOMÈNECH
ROSA ESTOPÀ**

LA NEOLOGIA PER SUFIXACIÓ: ANÀLISI CONTRASTIVA ENTRE VARIETATS DIATÒPIQUES DE LA LLENGUA CATALANA

1. NEOLOGIA LÈXICA I VARIACIÓ GEOLECTAL: LA XARXA NEOXOC*

La creativitat lingüística és una capacitat inherent de les llengües i, tot i que la innovació es dona a tots els nivells d'una llengua (fonològic, morfològic, lèxic i sintàctic), és en el component lèxic on es fa més visible el seu dinamisme. Estudiar la creativitat lèxica implica, doncs, estudiar la neologia, és a dir, les paraules noves.

L'entrada de neologismes en les llengües vives és un procés totalment natural: tota llengua viva, i encara més si es tracta d'una llengua de cultura, actualitza permanentment el seu lèxic, tant amb unitats referencials (denominacions noves formades amb recursos de la llengua o manllevades a altres llengües) com expressives (nous usos semàntics de formes ja existents). I com més consolidada sociopolíticament està una llengua, més agilitat té en la generació de paraules noves.

És sabut que totes les llengües són aptes per a expressar-ho tot, però és obvi que no totes comparteixen un mateix marc sociolingüístic. La capacitat creativa de les llengües és una condició inherent del seu sistema gramatical; el seu ús, en canvi,

(*) Aquest estudi s'ha fet en el si del projecte «NEOXOC: desenvolupament d'una xarxa d'observatoris de neologia de les varietats geoelectals del català», finançat per l'Institut d'Estudis Catalans (Programa de recerca 2008-10, codi PT2008-S0402-CABRE01), i les dades que s'hi analitzen han estat recollides pels grups següents (tots ells nodes integrants de la xarxa NEOXOC): Universitat d'Alacant (coord.: Josep Martines), Universitat d'Andorra (coord.: Carolina Bastida), Universitat de Girona (coord.: Andreu Pulido), Universitat de les Illes Balears (coord.: Ramon Bassa), Universitat de Perpinyà (coord.: Miquela Valls), Universitat Pompeu Fabra (coord.: Ona Domènech i Rosa Estopà) i Universitat Rovira i Virgili (coord.: Jordi Ginebra i Xavier Rull).

depèn de les condicions socials, econòmiques i polítiques dels pobles que les parlen. És en aquest sentit que l'estudi de la neologia en la llengua catalana, atesa la seva situació sociolingüística, presenta un doble interès: d'una banda és un tema d'estudi interessant per a la teoria i la descripció de la llengua, i de l'altra, és un element de cruïlla clau en diversos contextos, com ara la planificació lingüística, la terminologia o la redacció i traducció de textos.

L'estàndard és la varietat vehiculadora per antonomàsia de la cultura nacional. Ara bé, en l'ús quotidià de l'estàndard, com en el de qualsevol altra varietat lingüística de la llengua, no hi ha una uniformitat territorial. Cada varietat influeix en l'estàndard que els seus parlants utilitzen i, en conseqüència, també en el lèxic que seleccionen. I aquesta selecció lèxica també implica la selecció de paraules noves.

En aquest sentit, els geosinònims en neologia són una realitat, tant en els àmbits tradicionalment més consolidats (construcció, botànica, zoologia, alimentació), com en els àmbits de creació més recent (esports, tecnologia, economia, estètica). Per exemple, en neologia un dels recursos més utilitzats és la resemantització de paraules existents. Si les paraules a les quals es dona un nou significat o que formen part de nous sintagmes lexicalitzats tenen geosinònims, és molt possible que el nou mot també en tingui (per exemple, *surf de sorra* i *surf d'arena*). També pot passar que diverses modalitats de la llengua es decantin per resemantitzar paraules diferents per referir-se a un mateix concepte: una *clara*, un *xampú*, una *bola*, un *panaxé* (del francès *panache*), un *sandi* (de l'anglès *shandy* i *shandygaff*) fan referència a la mateixa beguda refrescant feta d'una barreja de cervesa i llimonada o gasosa (totes aquestes variants serien neologismes segons un criteri lexicogràfic ja que cap d'aquests mots es troba documentat en els diccionaris generals de la llengua catalana).

En el camp de la dialectologia hi ha força treballs sobre la llengua catalana que se centren en l'estudi del lèxic de les diferents modalitats dialectals; en són un exemple els atlas lingüístics mateixos.¹ Es troben a faltar, però, en la bibliografia actual, estudis sobre el lèxic *nou* i sobre els recursos que s'usen per a innovar lèxicament en els diferents territoris del domini lingüístic del català, que ens permetin observar aspectes com ara els diferents neologismes utilitzats per a denominar un mateix concepte, les

1. Com ara l'*Atles lingüístic del domini català* o l'*Atles lingüístic de la diòcesi de Tortosa*, ambdós publicats per l'Institut d'Estudis Catalans, o bé diversos vocabularis que recullen el lèxic general d'un determinat territori, com per exemple el *Vocabulari específic rossellonès amb traducció en francès i en català normatiu*, de Renat Botet (1997) o el *Diccionari menorquí, espanyol, francès o llatí*, d'Antoni Febrer i Cardona (2001).

paraules que s'inventa un determinat autor i que no són conegudes arreu del territori, la prioritització dels recursos que se seleccionen, els mots nous que són propis de l'àmbit general de la llengua i els que ho són només d'algun o d'alguns dels dialectes territorials estudiats, etc.

Partint d'aquestes consideracions, l'Observatori de Neologia de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra² (OBNEO) va impulsar la creació d'una xarxa d'observatoris de neologia de les varietats geolectals del català (NEOXOC) que, des de l'any 2008, duu a terme un projecte de recerca,³ finançat per l'Institut d'Estudis Catalans, que persegueix dos grans objectius generals: contribuir a l'anàlisi descriptiva de la neologia en llengua catalana i conèixer els recursos lingüístics que utilitzen els seus parlants per crear paraules noves en les diferents varietats geolectals.

En el marc d'aquest projecte, la xarxa NEOXOC⁴ està constituint i analitzant contrastivament un corpus de neologia lèxica de les diferents manifestacions diatòpiques de la llengua catalana basat en l'estàndard escrit, més concretament, en el buidatge de textos de premsa editada des dels cinc dialectes territorials que la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans considera com a bàsics en els estudis sobre l'estàndard: baleàric, septentrional, valencià, nord-occidental i central.

L'estudi que ara presentem parteix dels neologimes recollits per NEOXOC durant l'any 2008 seguint la metodologia de treball de l'OBNEO, que expliquem en l'apartat següent, i se centra en la descripció i l'anàlisi contrastiva de les paraules noves formades a partir d'un dels mecanismes neològics més habituals en les llengües romàniques: la sufixació. L'objectiu fonamental d'aquest estudi és dur a terme una primera anàlisi panoràmica dels neologismes documentats, que ens permeti detectar

2. L'OBNEO (<<http://www.iula.upf.edu/obneo/obpreses.htm>>) és un grup de recerca que des de l'any 1988 es dedica a la detecció sistemàtica i a l'anàlisi de neologismes lèxics que apareixen en els mitjans de comunicació de gran difusió en català, i des de l'inici ha rebut el suport de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC). Actualment, l'Observatori de Neologia compta amb una base de dades de 150.000 neologismes de la llengua catalana que provenen de textos escrits i orals, que es poden consultar lliurement a través del Cercador OBNEO accessible a: <<http://obneo.iula.upf.edu/bobneo/index.php>>.

3. Projecte «NEOXOC: desenvolupament d'una xarxa d'observatoris de neologia de les varietats geolectals del català» (Institut d'Estudis Catalans: Programa de recerca 2008-10, codi PT2008-So402-CABRE01).

4. NEOXOC (<<http://www.iula.upf.edu/rec/neoxoc/>>) és una xarxa formada per grups vinculats a les universitats catalanes següents: Universitat d'Alacant, Universitat d'Andorra, Universitat de Girona, Universitat de les Illes Balears, Universitat de Lleida, Universitat de Perpinyà, Universitat Pompeu Fabra de Barcelona i Universitat Rovira i Virgili.

les principals tendències sobre l'ús dels recursos lingüístics emprats per les diferents varietats diatòpiques tractades. Aquesta primera anàlisi, doncs, ens ha de permetre fixar les línies que orientin una futura recerca contrastiva, més detallada i aprofundida, sobre la sufixació en tot el domini lingüístic català.

2. METODOLOGIA DE TREBALL: ORIGEN DE LES DADES ANALITZADES

És sabut que la novetat no existeix en si mateixa, sinó només per referència a alguna altra cosa; cal, per tant, definir per a qui una unitat lèxica és nova i en relació amb quin codi. El criteri amb què treballa l'OBNEO —seguit també per la xarxa NEOXOC— per a establir la neologicitat d'un mot és el *criteri lexicogràfic*: es considera neologisme qualsevol paraula que no apareix en un corpus lexicogràfic d'exclusió determinat prèviament. Des de l'inici, l'OBNEO treballa amb un corpus que combina obres normatives i descriptives, que s'ha anat actualitzant amb l'aparició de nous diccionaris i que actualment, pel que fa al català, està format per les següents obres de referència bàsiques:⁵

- a) *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2007.
- b) *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1998.
- c) *Gran Enciclopèdia Catalana*. 2a ed. Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1992.

Per enregistrar les dades s'usa la plataforma de treball en línia dissenyada i elaborada per l'OBNEO,⁶ que permet que els col·laboradors treballin telemàticament i simultàniament. Les dades passen per dues revisions després que un col·laborador les hagi documentat i abans d'abocar-les a la base de dades pública i accessible a la xarxa.

En el projecte NEOXOC, a més, s'han pres una sèrie de decisions metodològiques sobre els quatre punts següents:

1. les modalitats geolingüístiques de treball

5. Els detalls de la metodologia de treball de l'OBNEO es poden consultar en el document en línia següent: *Metodologia del treball en neologia: criteris, materials i processos* [<http://www.iula.upf.edu/paps2ca.htm>].

6. Per a una explicació detallada del treball en línia que duu a terme l'OBNEO vegeu Cabré & Estopà 2009a (17-38), consultable en línia a [<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3117144>].

2. les fonts de buidatge
3. els exemplars per font que s'estudiaran
4. els corpus lexicogràfics d'exclusió.

En relació amb les *modalitats geolingüístiques*, com ja s'ha dit més amunt, partim de les cinc modalitats dialectals territorials bàsiques que estableix l'IEC quan fa referència a l'estàndard: baleàric, català septentrional, valencià, català nord-occidental i català central.

Quant a les *fonts de buidatge*, partim d'un corpus constituït per textos procedents de la premsa de gran difusió. Sempre que ha estat possible, s'ha prioritzat la selecció de periòdics de la zona; en el cas que en un territori no n'existissin, s'ha treballat amb revistes de característiques semblants. També s'ha intentat treballar sempre amb publicacions que tinguin una edició en línia, perquè d'aquesta manera es facilita el tractament automàtic del text.⁷

Pel que fa al *nombre d'exemplars per font* que és objecte de buidatge, cal dir que pot variar d'un punt geogràfic observador a un altre, perquè pot ser que hi hagi un exemplar amb molt contingut neològic i un altre que en tingui molt poc. Per això, s'ha preferit partir d'un nombre determinat de neologismes enregistrats, de manera que s'ha treballat per aconseguir un mínim de 1.000 neologismes anuals diferents per a cada un dels grups de buidatge.

Finalment, en relació amb el *corpus d'exclusió*, és evident que el fet d'utilitzar un corpus lexicogràfic general com a criteri per a determinar si una paraula és neològica o no fa que es puguin trobar mots que, tot i no ser en aquestes fonts, tampoc no es puguin considerar pròpiament neològics, sinó simplement dialectalismes molt arrelats en un territori que, en alguns casos, es poden documentar en altres fonts lexicogràfiques especialitzades geolingüísticament. Per aquest motiu, malgrat mantenir com a corpus d'exclusió les obres lexicogràfiques generals, per a cada neologisme detectat s'ha anotat amb una marca explícita el fet que aparegui documentat en el següent

7. Concretament, les fonts de buidatge dels neologismes objecte d'anàlisi d'aquest estudi, recollits l'any 2008, han estat les següents: Alacant: *Agència Europa Press - Secció Valencià, El Temps, L'Avanç, Levante-emv - Secció Opinió, Levante-emv - Secció Panorama, Pagina26*. Andorra: *Diari Bondia Andorra, Diari d'Andorra, El Periòdic d'Andorra*. Barcelona: *Avui, El Periòdic* (ed. en català). Girona: *El Diari de Girona, El Punt Digital*. Mallorca: *Diari de Balears*. Perpinyà: *La Clau, Diguem-ho!, El Fiçó, El Punt Perpinyà, Vilaweb Catalunya Nord*. Tarragona: *Diari de Tarragona* (Secció Ebre), *EbreDigital, El Punt* (Camp de Tarragona), *Tinet*.

corpus lexicogràfic de dialectalismes: el *Diccionari català-valencià-balear*, d'Alcover-Moll,⁸ i el *Vocabulari específic rossellonès amb traducció en francès i en català normatiu*, de Renat Botet (1997). D'aquesta manera, no s'ha perdut la informació sobre quines són les paraules que, malgrat no ser als diccionaris generals, són molt utilitzades en una varietat determinada (atès que apareixen documentades en la premsa estàndard i formal), però, alhora, s'ha deixat constància del fet que ja apareixen documentades en obres lexicogràfiques dialectals i que, per tant, no són paraules noves com les altres en el si de la varietat en què s'usen.

3. ELS NEOLOGISMES FORMATS PER SUFIXACIÓ: ASPECTES GENERALS

El procés derivatiu de la sufixació ha estat considerat de sempre un dels mecanismes més habituals i genuïns que tenen les llengües romàniques per a formar paraules noves. Les dades recollides pel projecte NEOXOC al llarg de l'any 2008 ratifiquen aquesta afirmació: la sufixació és efectivament un dels mecanismes més productius en la formació de neologismes —i en algunes zones el més productiu. Tenint en compte la globalitat de les dades recollides, podem dir que en el català de la premsa la sufixació representa el 17,43% del mots nous. Si ens mirem, però, els neologismes sufixats del projecte NEOXOC en cada zona estudiada (premsa editada a Alacant, Andorra, Barcelona, Girona, Mallorca, Perpinyà i Tarragona),⁹ veurem contrastivament el valor percentual de la sufixació i la representativitat del recurs, tal i com es recull a la taula 1:

	Alacant	Andorra	Barcelona	Girona	Mallorca	Perpinyà	Tarragona
Percentatge	17,14%	17,18%	14,09%	21,82%	21,09%	10,26%	20,44%
Recurrència	2n més recurrent	2n més recurrent	2n més recurrent	1r més recurrent	1r més recurrent	5è més recurrent	2n més recurrent

Taula 1. Percentatge de neologismes formats per sufixació en la premsa catalana (2008)

8. <<http://dcvb.iecat.net/>>.

9. En aquest estudi les dades corresponents a la varietat nord-occidental es restringeixen als neologismes detectats a Andorra, atès que, per causes organitzaves i institucionals, el buidatge de neologismes dut a terme pel grup de Lleida de la xarxa NEOXOC no va poder iniciar-se fins al 2009.

Per a valorar adequadament aquestes dades, cal tenir en compte que les procedents del buidatge de la premsa de Perpinyà no es poden comparar de manera absoluta amb les dades procedents de les altres fonts, pels motius següents: en primer lloc, pel tipus de publicació buidada (premsa no diària); en segon lloc, per la metodologia emprada en el buidatge (que en aquest cas ha hagut de ser manual ja que no es comptava amb la versió digital de les publicacions corresponents); aquest darrer fet fa que s'hagin recollit manlleus sintagmàtics i semàntics i que, en el cas dels formals, no tinguem, doncs, la seguretat que la cobertura sigui absoluta. I, finalment, per la poca representativitat de la mostra obtinguda, atès que no ha estat possible arribar als 1.000 neologismes fixats, a causa del reduït nombre de publicacions periòdiques en català que hi ha a la Catalunya Nord, de manera que, malgrat buidar tots els exemplars de l'any 2008, només s'ha aconseguit recollir un total de 197 neologismes.

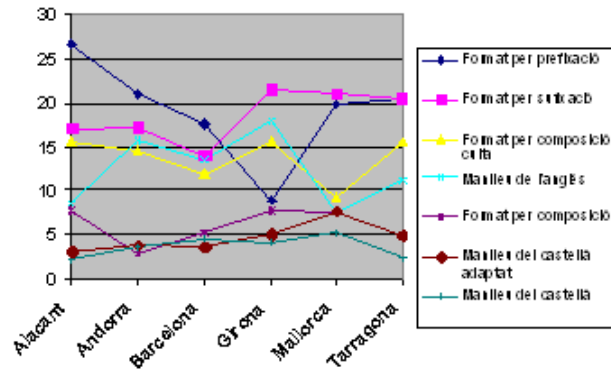
Les dades de la taula 1 i de la taula 2 reafirmen que la sufixació és un dels processos més regulars en la creació de paraules catalanes en tot el territori de parla catalana.¹⁰ La regularitat de la sufixació també queda corroborada quan es compara aquest recurs amb els mecanismes més recurrents en cada una de les zones, tal i com mostren la taula 2 i el gràfic 1:

Recursos neològics més recurrents	Alacant	Andorra	Barcelona	Girona	Mallorca	Tarragona
Prefixació	26,55%	21,06%	17,63%	8,86%	19,87%	20,44%
Sufixació	17,14%	17,18%	14,09% ¹¹	21,52%	21,09%	20,44%
Composició culta	15,63%	14,62%	12,00%	15,66%	9,10%	15,56%
Manlleu de l'anglès	8,40%	15,75%	13,61%	17,97%	7,55%	11,11%
Composició	7,73%	2,76%	5,20%	7,70%	7,59%	4,89%
Manlleu del castellà adaptat	3,03%	3,78%	3,59%	5,01%	7,55%	4,89%
Manlleu del castellà	2,02%	3,48%	4,39%	4,11%	5,11%	2,22%

Taula 2. Els mecanismes més recurrents de formació de mots per zones

10. Per a valorar adequadament aquesta afirmació cal tenir en compte que, amb l'excepció de les dades de la Catalunya Nord, en aquest primer any no s'han recollit neologismes semàntics ni sintagmàtics perquè el buidatge s'ha dut a terme de manera automàtica.

11. En un estudi anterior sobre dades obtingudes el 2004, la neologia formada per sufixació en els mitjans de comunicació buidats a Barcelona representava el 17,55% sobre el total de casos (Cabrè & Estopà 2009b: 70).

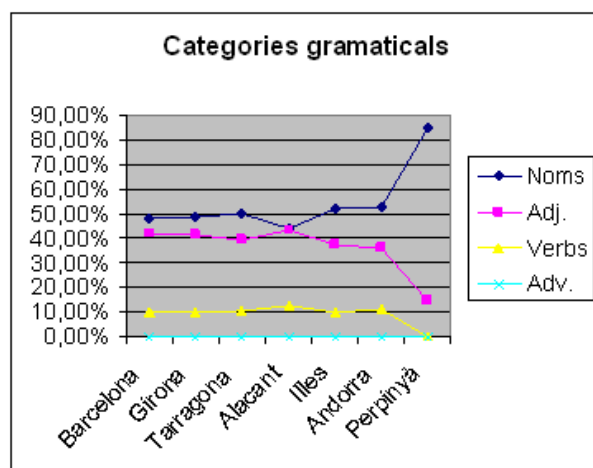


Gràfic 1. Els mecanismes més recurrents de formació de mots per zones

Pel que fa a les categories gramaticals dels neologismes formats per sufixació, es constata que hi ha una coincidència en la distribució dels neologismes en totes les zones, excepte a Perpinyà, com es representa en la taula 3 i el gràfic 2. Així, si descartem les dades de les fonts de la Catalunya Nord, observem que a les fonts de la resta del territori els sufixats són en un 50% noms, en un 40% adjectius i només en un 10% verbs (hem de tenir en compte que en aquest projecte els adverbis formats a partir d'un adjectiu femení i el sufix *-ment*, no es recullen per la seva productivitat i per l'alt grau de predictibilitat semàntica, d'acord amb els criteris metodològics que segueix l'Observatori de Neologia):

	Barcelona	Girona	Tarragona	Alacant	Mallorca	Andorra	Perpinyà
Noms	47,90%	48,82%	50%	44,11%	52,10%	52,97%	85%
Adjectius	42,20%	41,17%	39,13%	43,13%	37,36%	35,71%	15%
Verbs	9,80%	10%	10,86%	12,74%	10%	11,30%	0%
Total	263	170	46	102	190	168	20

Taula 3. Categories gramaticals dels neologismes sufixats



Gràfic 2. Categories gramaticals dels neologismes sufixats

4. ELS SUFIXOS MÉS PRODUCTIUS: COINCIDÈNCIES I SINGULARITATS

Si observem ara els tipus de sufixos detectats,¹² la taula 4 ens mostra que hem recollit un nombre força elevat de sufixos diferents (53), dels quals, en general, podem destacar els següents aspectes aplicables a totes les zones:

a) La majoria dels sufixos utilitzats per a generar neologismes són els propis de la llengua catalana, ja que només sis dels 53 sufixos detectats són propis d'altres llengües; concretament, cinc corresponen a sufixos castellans (-ero -era, -eto -eta, -il -illa, -ito -ita) i un a un sufix anglès (-ing). A més, cal destacar que, en tots els nodes, aquests sis sufixos presenten un nombre d'ocurrències molt baix, que no supera l'1 o bé és inexistent.

12. La tipologia i representació gràfica dels sufixos analitzats reproduceix la documentada al *Gran diccionari de la llengua catalana* d'Enciclopèdia Catalana, consultable en línia a <<http://www.enciclopedia.cat/>>. Malgrat que és innegable la relació semàntica que s'estableix entre diversos sufixos (per exemple, entre -isme i -ista), en aquesta primera anàlisi de les dades hem optat per presentar els sufixos aïlladament i per ordre alfabètic per tal d'oferir una visió més detallada i exhaustiva.

b) Entre els sufixos catalans documentats, la gran majoria corresponen a sufixos lèxics, mentre que només trobem cinc casos del que podem anomenar, seguint la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans,¹³ sufixació valorativa, és a dir, aquella que «consisteix en l'adjunció d'uns sufixos que no creen pròpiament un mot nou, amb un significat lèxic diferent, sinó que matisen amb alguna característica valorativa el mot al qual s'uneixen sense afectar-ne el significat bàsic i sense modificar la categoria del radical» (pp. 314-315). Es tracta, concretament, dels sufixos augmentatius *-às -assa, -ot -ota, -arro -arra*, del despectiu *-astre -astra* i de l'augmentatiu *-íssim -íssima*, majoritàriament documentats a Mallorca (*partidàs, pepot, xaletarro, porcastre, cunyadíssim*).

c) La major part dels sufixos documentats presenten un nombre d'ocurrències força baix, i només prop d'una vintena de sufixos són els responsables de la gran majoria dels neologismes detectats formats per sufixació.

Sufix	Barcelona	Girona	Alacant	Andorra	Mallorca	Tarragona	Perpinyà
-à -ana	2	0	1	2	0	0	1
-ada	4	5	2	4	10	1	2
-aire	1	4	1	4	0	1	5
-al	7	7	3	7	2	1	0
-ància	1	0	0	1	1	0	0
-ant -anta	0	2	0	0	1	0	0
-ari -ària	2	2	5	3	3	2	0
-arro -arra	0	0	0	0	1	0	0
-às	0	0	0	0	1	0	0
-astre -astra	0	0	0	0	1	0	0
-at -ada	0	0	0	0	1	0	0
-atge	3	5	0	5	1	1	3
-ble	7	1	3	10	8	1	0
-ció	4	0	1	5	3	2	1
-dor -dora	22	14	8	18	14	6	0
-ejar	7	4	1	1	5	3	0
-enc -enca	0	2	1	0	0	0	3

13. Ens referim a l'esborrany electrònic de la *Gramàtica de la llengua catalana* que actualment està elaborant l'Institut d'Estudis Catalans, consultable en línia al web de l'Institut (<<http://www.iec.cat/gc/ViewPage.action?siteNodeId=660&languageId=1&contentId=3178>>), i que d'ara endavant anomenarem *Gramàtica* de l'IEC.

-ència	1	0	1	0	0	0	0
-ent	1	0	1	0	2	0	0
-er -era	15	14	7	0	18	1	0
-eria	3	2	1	1	2	0	0
-esa	1	0	0	1	1	0	0
-esc -esca	3	0	0	0	1	0	0
-et -eta	1	2	2	2	2	0	0
-i -ia	0	0	0	1	0	0	0
-í -ina	2	1	0	2	1	0	0
-ia	1	0	2	2	1	0	1
-ià -iana	12	8	4	4	5	0	0
-ic -ica	9	6	1	3	7	2	0
-ificar	1	0	0	0	0	0	0
-ís -issa	0	0	0	0	1	0	0
-íssim -íssima	0	0	0	0	1	0	0
-isme	32	21	14	10	15	1	1
-ista	54	32	18	23	26	4	1
-ístic -ística	1	5	0	4	1	2	0
-ita	0	0	0	0	2	0	0
-itar	0	1	0	1	1	0	0
-itat	14	6	6	20	14	3	0
-itzar	14	14	11	15	10	3	0
-iu -iva	6	0	0	4	0	1	1
-ment	6	2	0	3	8	4	0
-ó -ona	1	1	0	0	1	0	0
-ol -ola	0	1	0	0	0	0	0
-or	2	0	0	0	0	0	0
-ós -osa	5	0	1	3	2	2	0
-ot -ota	1	1	0	0	1	0	1
-tori -tòria	4	1	3	2	2	0	0
-ero -era	1	0	0	0	0	1	0
-eto -eta	1	0	0	0	0	0	0
-il	1	0	1	0	1	0	0
-illa	0	1	0	0	0	0	0
-ing	0	1	0	1	0	1	0
-ito -ita	0	0	0	0	1	0	0
TOTAL	254	164	99	162	179	43	20

Taula 4. Sufixos detectats

Per tal de centrar l'anàlisi en aquests sufixos més productius, en la taula següent hem recollit els vuit sufixos més productius a totes les zones (amb l'excepció de Tarragona i Perpinyà, de les quals només recollim els tres sufixos més productius, atès que l'escàs nombre de dades de què disposem no ens permet anar més enllà). Per a cada sufix tenim la informació del nombre de lemes o *types* detectats per cada node o grup de NEOXOC (columna *Types*), i també de la posició que ocupa aquell sufix en aquell node dins del rànquing de productivitat (columna *Prod.*).

Sufix	Barcelona		Girona		Alacant		Andorra		Mallorca		Tarragona		Perpinyà	
	Types	Prod.	Types	Prod.	Types	Prod.	Types	Prod.	Types	Prod.	Types	Prod.	Types	Prod.
-ista	54	1	32	1	18	1	23	1	26	1	4	2	1	4
-isme	32	2	21	2	14	2	10	5	15	3	1	5	1	4
-dor -dora	22	3	14	3	8	4	18	3	14	4	6	1	0	
-er -era	15	4	14	3	7	5	0		18	2	1	5	0	
-itat	14	5	6	6	6	6	20	2	14	4	3	3	0	
-itzar	14	5	14	3	11	3	15	4	10	5	3	3	0	
-ià -iana	12	6	8	4	4	8	4	8	5	8	0		0	
-ic -ica	9	7	6	6	1	11	3	9	7	7	2	4	0	
-ble	7	8	1	10	3	9	10	5	8	6	1	5	0	
-ejar	7	8	4	8	1	11	1	11	5	8	3	3	0	
-al	7	8	7	5	3	9	7	6	2	10	1	5	0	
-iu -iva	6	9	0		0		4	8	0		1	5	1	4
-ment	6	9	2	9	0		3	9	8	6	4	2	0	
-ada	4	11	5	7	2	10	4	8	10	5	1	5	2	3
-ció	4	11	0		1	11	5	7	3	9	2	4	1	4
-atge	3	12	5	7	0		5	7	1	11	1	5	3	2
-ari -ària	2	13	2	9	5	7	3	9	3	9	2	4	0	
-aire	1	14	4	8	1	11	4	8	0		1	5	5	1
-ístic -ística	1	14	5	7	0		4	8	1	11	2	4	0	
-enc -enca	0		2	9	1	11	0		0		0		3	2

Taula 5. Sufixos més productius

D'acord amb el que hem vist més amunt en relació amb les categories gramaticals, observem que en tots els nodes els sufixos més productius són els nominalitzadors i adjectivadors, és a dir, aquells que, adjuntats a una base nominal, adjectival o verbal, generen un substantiu o un adjectiu (com ara *-ista*, *-isme*, *-dor -dora*, *-er -era*, *-ià -iana*), mentre que només un parell dels sufixos més productius són verbalitzadors

(-itzar i -ejar). Passem ara a analitzar amb més detall cada un d'aquests sufixos més productius.

4.1 ELS SUFIXOS *-ISTA* I *-ISME*

El sufix *-ista* és el més productiu a tots els grups, on ocupa la primera posició, amb l'excepció de Tarragona (on ocupa la segona) i de Perpinyà (on ocupa la quarta). D'acord amb la Gramàtica de l'IEC, *-ista* s'utilitza com un sufix nominalitzador que, adjuntat a una base nominal, forma noms d'ofici i noms dels partidaris d'un cert sistema, dels qui professen una certa doctrina, dels qui estan afiliats a un partit o dels qui practiquen un esport o un art.

Entre els neologismes formats amb *-ista*, predominen, en primer lloc, els relatius a la temàtica política i econòmica, bé siguin formats a partir de noms propis de polítics (*aznarista, bonista, carodista, castrista, chavista, felipista, obamista, puigcercosista, vidalquadrista*), de noms propis de partits o de determinats grups o organitzacions (*andalusista, camorrista, jihadista, penabista, perredista*), o de denominacions de tendències, doctrines o sistemes (*autoctonista, bipartidista, estatalista, garantista, multilateralista, municipalista, nacionalcatolicista, sostenibilista*). En segon lloc, trobem el sufix *-ista* aplicat a noms d'oficis i professions¹⁴ (*ambientalista, barista, economicista, matrimonialista, projeccionista, ressenyista, tenorista, vibrafonista, viverista*), i també als practicants o professionals d'un esport (*biciclista, migcampista, parapentista, taekwondista, windsurfista*), o als partidaris d'un determinat equip esportiu (*benfiquista, madridista, milanista, racinquista, sevillista*).

El fet que la premsa diària sigui la font on s'han documentat els neologismes analitzats podria explicar, almenys en part, l'elevada productivitat del sufix *-ista*, detectat sobretot en neologismes propis de l'àmbit polític i econòmic, que són habituals en textos que tracten temes d'actualitat en aquest tipus de premsa. I això mateix explicaria també l'elevada productivitat del sufix *-isme*, considerat per totes les gramàtiques com el sufix que, adjuntat a bases nominals, forma noms de doctrina o d'opció ideològica. Així, aquest sufix és el segon més productiu a Barcelona, Girona i Alacant, el tercer a

14. En aquest sentit, a Domènech *et alii* (1998) es mostra l'elevada productivitat del sufix *-ista* en la creació de noves paraules sufixades que indiquen una ocupació.

Mallorca, el quart a Perpinyà, i el cinquè a Andorra i Tarragona. Les dades recollides confirmen que, tal i com l'OBNEO ja havia detectat en estudis anteriors, aquest sufix ha tendit a modificar la seva regla de formació i a admetre com a base «una gran diversitat de substantius i adjectius per tal de formar qualsevol tipus de “tendència partidista” més enllà del que serien doctrines i opcions ideològiques» (OBNEO 2004: 60), com ara *perepunyetisme* o *sensecorbatisme*. En general, entre els neologismes analitzats, predominen les bases que són noms propis de personalitats polítiques (*aznarisme, felipisme, guerrisme, kennedisme, pujolisme, salazarisme, vidalquadrisme, zapaterisme*) i, pel que fa als noms comuns, les relacionades amb l'actualitat política, econòmica i social (*balearisme, blaverisme, centrisme, col·leguisme, confederalisme, endollisme, mileurisme, militantisme, multiculturalisme, municipalisme, parroquialisme, passotisme, sobiranisme*).

4.2 ELS SUFIX *-DOR -DORA*

El sufix *-dor -dora*, que s'adjunta a bases verbals per formar noms o adjectius, també és un dels més productius en totes les zones, ja que ocupa el primer lloc a Tarragona, el tercer a Barcelona, Girona i Andorra, i el quart a Alacant i Mallorca. El trobem, fonamentalment, formant noms que indiquen l'agent de l'acció expressada pel verb, sovint amb un cert valor semàntic d'«especialista en», proper a les denominacions d'oficis, valor que no solen recollir les gramàtiques tradicionals (*agregador, boicotejador, cordador, cotitzador, cuidador, empalmador, ensarronador, enverinador, gestor, maltractador, opinador, puntuador, versionador*). També apareix formant adjectius a partir de formes verbals, que solen ser verbs de la primera conjugació (*comercialitzador, disseminador, englobador, minimitzador, modernitzador, motivador, rehabilitador*). I, finalment, cal esmentar que un petit nombre dels neologismes recollits s'han format a partir del sufix *-dor* que es refereix a noms de lloc i d'objectes o instruments (*airejador, aromatitzador, dessalinitzadora, localitzador, pavimentadora*).

4.3 EL SUFIX *-ER -ERA*

Del sufix *-er -era* destaca el fet que ocupa la segona posició a Malloca, la tercera a Girona, la quarta a Barcelona i la cinquena a Alacant i Tarragona, mentre que no

en tenim cap forma documentada ni a Andorra ni a Perpinyà. A Mallorca es tracta, per tant, d'un sufix molt productiu, i el trobem, majoritàriament, adjuntat a bases nominals per formar noms d'oficis o relacionats amb professions o dedicacions (*celleter, femeter, firer, grafiter, marger, moter, muntanyer*), ús que també està força documentat a Girona i a Barcelona (*bloquer, carriler, grafiter, mitinguer, raper, rocker*), i, en menor mesura, a Alacant (*jogueter, rocker*) i a Tarragona (*pilaner*).

Com a sufix creador de gentilicis a partir de topònims només el trobem documentat a Mallorca (*calvianer, santantonier*), mentre que els casos d'adjectius derivats de noms apareixen a tots els nodes on documentem aquest sufix, amb l'excepció de Tarragona (*blaver, bloquer, dimonier, discotequer, festivaler, jazzzer, jogueter, mulater, perniler, ximbomber*). Finalment, destaca el fet que les formes nominals formades amb aquest sufix per expressar noms de plantes o arbres són escasses (*parrera* a Mallorca), com també les relatives a noms d'objectes destinats a aplegar o contenir alguna cosa (*cimentera* a Barcelona, *bitleter* a Girona).

4.4 EL SUFIX *-ITAT*

El sufix *-itat*, que s'adjunta a bases adjectives per a crear noms abstractes que expressen qualitat, també és força productiu en totes les zones. Destaca el fet que a Andorra aquest sufix ocupa la segona posició en el rànquing de productivitat, mentre que a Tarragona ocupa la tercera, a Mallorca la quarta, a Barcelona la cinquena, i a Girona i Alacant la sisena. Si comparem aquestes dades amb les dels altres sufixos que permeten produir noms de qualitat en català (*-eria, -ia, -etat, -ncia, -or*), constatem que actualment el sufix més productiu en tot el domini lingüístic, amb l'excepció de Perpinya, és *-itat*, ja que la resta de casos tenen una presència molt inferior.

Aquesta tendència, ja constatada en anàlisis anteriors dutes a terme per l'OBNEO (2004: 62), es podria explicar per diverses raons, ja adduïdes en aquells estudis, com ara el fet que, d'acord amb Cabré (2002), els adjectius amb el sufix *-ble* o que acaben amb *u* àtona o semivocal prenen sempre la forma *-itat* (*accidentabilitat, inevitabilitat, sostenibilitat, traçabilitat, assertivitat, explosivitat, connectivitat, progressivitat*); o el fet que també opten per aquest sufix els adjectius acabats en *-al*, que és un sufix força productiu actualment (*comensalitat, convencionalitat, federalitat, foralitat, gradualitat, habitualitat, incondicionalitat, intemporalitat, interculturalitat, multiculturalitat, ordi-*

nalitat, radialitat, sectorialitat, terrenalitat, textualitat, tradicionalitat, transnacionalitat, transversalitat, vialitat).

Finalment, cal destacar la presència d'alguns casos en què el sufix *-itat*, adjuntat a gentilicis de diverses zones del domini lingüístic català, s'usa per a expressar conceptes identitaris: *balearitat, mallorquinitat, valencianitat*.

4.5 EL SUFIX *-ITZAR*

El sufix *-itzar*, que adjuntat a una base nominal o adjectival forma verbs que expressen accions o processos, també és un dels més productius: a Girona, Alacant i Tarragona ocupa la tercera posició, a Andorra la quarta, i a Barcelona i Mallorca la cinquena. Com ja hem comentat més amunt, d'entre els sufixos verbalitzadors, *-itzar* és el més productiu, i el trobem documentat en totes les zones, tant adjuntat a bases nominals (*bunqueritzar, dretitzar, folkloritzar, guionitzar, ideologitzar, monitoritzar, vampiritzar*), com adjectivals (*fiabilitzar, fidelitzar, fragilitzar, judicialitzar, medicalitzar, precaritzar, territorialitzar, perennitzar*).

Destaca el fet que algunes de les formes verbals documentades amb *-itzar* s'adjunten a bases que són noms propis, i més concretament, topònims (*gironitzar, guan-tanamamitzar, madriditzar, mediterranitzar, palestinitzar, valencianitzar*). Finalment, observem que alguns neologismes que presenten aquest sufix són calcs d'altres llengües, com ara *garantitzar*, que ho és del castellà, o *internalitzar*, que ho és de l'anglès.

4.6 EL SUFIX *-IÀ -IANA*

Un altre sufix força productiu és *-ià -iana*: ocupa la quarta posició de productivitat a Girona, la sisena a Barcelona i la vuitena a Alacant, Andorra i Mallorca. Es tracta d'un sufix adjectival que, d'acord amb la descripció que en fan la majoria de les gramàtiques, crea derivats adjectivals, a partir de noms propis, amb el significat de 'partidari o seguidor de': *almodovarià, chaconià, chandlerià, dalinià, heraclitià, hitchockià, hitlerià, lorquià, ortequià, planià, ronhaldinià, sarkozia, shakesperià*. També trobem alguns casos en què s'adjunta a noms propis de llocs, com ara restaurants (*bullinià*) o topònims (*estocolmià, hollywoodià*). La peculiaritat gràfica de molts noms propis fa

que alguns dels neologismes documentats amb aquest sufix presentin dobles formes (*shakespeareià* vs. *shakesperià*) o incloguin segments epentètics, com la *-n-* de *mironià*, *dalinià* o *planià*.¹⁵

4.7 EL SUFIX *-IC -ICA*

El sufix *-ic -ica* és força productiu a Tarragona, on ocupa el quart lloc, a Girona, on ocupa el sisè lloc, i a Barcelona i Mallorca, on ocupa el setè, mentre que a Andorra el trobem en novena posició, i a Alacant, en onzena. Majoritàriament s'ajunta a bases nominals especialitzades per a crear adjectius que expressen relació o pertinença (*anorèxic, cardiològic, diglòssic, dislèxic, epifànic, fisioteràpic, geotènic, partitocràtic, taquicàrdic*), tot i que també trobem alguns exemples en què la base és una paraula de la llengua general o un nom propi: *gratacèlic, energumènic, patagònic, piràtic, robòtic*.

4.8 ALTRES SUFIXOS

Finalment, pel que fa a la resta de sufixos que apareixen a la taula 5, volem destacar aquells casos de formes que són molt productives només en alguns dels nodes:

a) El sufix *-ble* és altament productiu a Andorra i Tarragona, on ocupa la cinquena posició, i a Mallorca, on ocupa la sisena, mentre que a la resta de nodes ocupa posicions molt més allunyades. El funcionament que n'observem coincideix amb el que ja s'havia detectat en estudis anteriors de l'OBNEO (2004: 75-77):

i. majoritàriament, crea adjectius adjuntant-se a bases verbals de la primera conjugació, en què sovint trobem verbs amb *-itzar* també neològics (*categoriazable, legalitzable, penalitzable, personalitzable, valoritzable, visualitzable, caducable, desaconsellable, descartable, desembragable, manipulable, regable, seleccionable, traspasable, valorable*), tot i que també trobem algun cas en què la base és de la segona conjugació (*recorrible*);

15. Rull (2004: 235-242) presenta un estudi aprofundit sobre l'adjunció de sufixos a noms propis, que inclou també una anàlisi de les adaptacions gràfiques que solen aplicar-se als neologismes.

ii. un dels aspectes més neològics d'aquest sufix és que, a partir de bases verbals inexistents, permet crear substantius referits a persones candidates a aconseguir un càrrec (*vicepresidenciable*).

b) El sufix *-al* és molt productiu a Girona i Tarragona, on el trobem en la cinquena posició, i a Andorra, on ocupa la sisena. Crea neologismes adjectivals majoritàriament a partir de mots patrimonials (*actoral, educacional, eugenial, habitacional, invitacional, motivacional, poblacional*), tal i com hem detectat en altres estudis de l'OBNEO (2004: 67), més que no pas a partir de bases cultes, tal i com descriuen les gramàtiques.¹⁶

c) El sufix *-ada* és molt productiu a Mallorca, on ocupa la cinquena posició, i també el trobem documentat a Perpinyà. Els casos documentats responen, tal i com recullen les gramàtiques, bé a noms d'acció pròpia d'algun ésser animat (*americanada, capada, polissonada, xarlotada*), bé a noms col·lectius (*bressolada, doblerada, espinagada, nigulada, xeremiada*). En el primer cas, destaquen com a més neològiques les formes en què la base és un nom propi o un gentilici (*xarlotada, americanada*), i en el segon cas, els noms d'activitats col·lectives de caràcter lúdic o de protesta (*xeremiada, bressolada*). Cal esmentar el fet que algunes d'aquestes formes no són considerades neològiques dins d'aquella varietat dialectal (com ara *polissonada* a Mallorca o *sodrellada* a Perpinyà).

d) Finalment, destaca el fet que, a Perpinyà, malgrat l'escassetat de dades disponibles, es dibuixen com a força productius els sufixos *-aire* (*betonaire, blocaire, carrillonaire, guillotinaire, xipotejaire*), *-atge* (*derrapatge, flicatge, retallatge*), *-enc -enca* (*agasallenc, masenc*), *-ada* (*bressolada, sodrellada*), i *-iu -iva* (*fictiu*), que són poc productius a la resta de zones.

Per acabar aquest apartat relatiu als sufixos, ens sembla interessant remarcar que en alguns dels neologismes detectats s'observa com, per a una mateixa base, la tria de sufixos és diferent segons les zones (ex.: *bloguer* a Mallorca, *bloguer* i *blogaire* a Barcelona, *blocaire* a Perpinyà; *opinador* a Barcelona i Mallorca, i *opinaire* a Alacant), o bé el fet que hi ha bases molt recurrents, a les quals s'adjunten diversos tipus de sufixos, per donar lloc a una gran varietat de formes neològiques, la qual cosa constitueix un exemple més de la vitalitat de la llengua (ex.: *clientelista, clientelisme, clientelar; sorollejar, sorollista; mileurisme, mileurista*).

16. Vegeu, en aquest sentit, Rull (2004: 131-135).

5. ELS NEOLOGISMES SUFIXATS: COINCIDÈNCIES I SINGULARITATS

El contrast d'ocurrències entre les fonts de les diverses zones revela l'escassa coincidència de formes: cap neologisme està documentat en totes les zones, només un neologisme ho està en cinc zones (*identitari -ària*) i no passen de tres els neologismes compartits en quatre zones, com mostra la taula 6:

GRUPS	LEMES	OCURRÈNCIES
Barcelona, Andorra, Girona, Tarragona, Alacant	1	<i>identirari -ària</i> (3, 5, 1, 1, 6)
Barcelona, Andorra, Mallorca, Alacant	3	<i>glamurós -osa</i> (3, 2, 1, 2), <i>sostenibilitat</i> (2, 15, 2, 2), <i>tarifari</i> (1, 2, 1, 1)
Barcelona, Andorra, Mallorca, Tarragona	2	<i>exitós-a</i> (4, 2, 2, 2), <i>mediàtic -a</i> (18, 20, 6, 1)
Barcelona, Andorra, Girona, Alacant	2	<i>castrista</i> (2, 1, 3, 1), <i>mileurista (nom)</i> (1, 1, 3, 1)
Barcelona, Alacant, Mallorca, Girona	1	<i>rocker</i> (7, 2, 1, 2)
Barcelona, Tarragona, Girona, Andorra	1	<i>monitoritzar</i> (1, 1, 1, 1)
Mallorca, Barcelona, Girona	5	<i>aznarisme</i> (2, 3, 1), <i>lorquià -ana</i> (1, 1, 1), <i>mileurista (adj)</i> (1, 1, 1), <i>passotisme</i> (1, 2, 1), <i>rocker -a</i> (1, 4, 1)
Mallorca, Andorra, Girona	2	<i>municipalista</i> (1,1, 2) <i>publicitar</i> (1, 2,1)
Andorra, Barcelona, Girona	3	<i>capitalí -ina</i> (1, 1, 1), <i>migcampista</i> (1, 1, 1), <i>oscaritzar</i> (1, 1, 1)
Alacant, Barcelona, Mallorca	3	<i>desconvocatòria</i> (1, 3, 1), <i>judicialitzar</i> (1, 2, 1), <i>transversalitat</i> (1, 1, 1)
Mallorca, Tarragona, Andorra	2	<i>elaborador</i> (1, 1,1), <i>mediàtic -a</i> (6, 1,20)
Andorra, Barcelona, Mallorca	3	<i>descartable</i> (1, 1, 1), <i>itinerància</i> (2, 3, 1), <i>opinador</i> (1, 1, 1)
Mallorca, Girona, Tarragona	1	<i>paradista</i> (1,2,1)
Mallorca, Andorra, Alacant	1	<i>multilateralisme</i> (2, 1, 1)
Andorra, Barcelona, Tarragona	1	<i>identificatiu -iva</i> (2, 1, 1)
Andorra, Alacant, Barcelona	2	<i>incriminatori -òria</i> (1, 1, 1), <i>maltractador</i> (1, 1, 3)
Tarragona, Alacant, Barcelona	1	<i>rehabilitador</i> (1, 1, 1)
Barcelona, Girona	12	<i>bunqueritzar</i> (1, 1), <i>carodista</i> (1, 1), <i>carriler</i> (1, 1), <i>clientelista</i> (1, 1), <i>dalinià -ana</i> (1, 1), <i>festivaler -a</i> (2, 1), <i>jihadista</i> (1, 2), <i>minutatge</i> (2, 1), <i>passota</i> (1, 1), <i>pujolisme</i> (2, 1), <i>rebotejador</i> (1, 1), <i>ressetejar</i> (1, 1)

Barcelona, Andorra	8	<i>cuidador</i> (3, 1), <i>disfuncional</i> (1, 1), <i>enganxina</i> (1, 2), <i>espriuà -ana</i> (1, 1), <i>eurovisiu -iva</i> (4, 11), <i>fidelitzar</i> (1, 1), <i>mundialista</i> (2, 5), <i>revaloritzar</i> (3, 1)
Andorra, Mallorca	6	<i>cohesionador -a</i> (1, 1), <i>col·locador</i> (4, 1), <i>liquidesa</i> (1, 1), <i>recopilatori</i> (1,1), <i>rigorositat</i> (1,1), <i>teatralitzar</i> (1, 2)
Alacant, Girona	7	<i>concentracionari -ària</i> (1,1), <i>gaullista</i> (1,1), <i>modernitzador -a</i> (1, 1), <i>municipalisme</i> (1, 1), <i>transvasista</i> (1, 1), <i>valencianitat</i> (1, 4), <i>vampiritzar</i> (1, 1)
Barcelona, Mallorca	6	<i>estilisme</i> (2, 1), <i>grafiter</i> (1, 1), <i>madridista</i> (1, 1), <i>mentalista</i> (1, 1), <i>sevillista</i> (1, 1), <i>vacacional</i> (3, 2)
Barcelona, Tarragona	5	<i>cimentera</i> (3, 1), <i>multiculturalitat</i> (2, 2), <i>pernoctació</i> (2, 1), <i>quantiós -osa</i> (1, 2) <i>taratge</i> (2, 1)
Andorra, Alacant	3	<i>federalitat</i> (1, 1), <i>poblacional</i> (1, 1), <i>sobiranisme</i> (1, 1)
Andorra, Girona	3	<i>airejador</i> (1, 1), <i>barista</i> (1, 1), <i>medicalitzar</i> (1, 1),
Mallorca, Alacant	4	<i>bicefàlia</i> (2, 1), <i>caciquil</i> (2, 2), <i>estatalista</i> (1, 2), <i>valorable</i> (1, 1)
Barcelona, Alacant	3	<i>condolència</i> (1, 1), <i>conspiratori -òria</i> (1, 1), <i>felipisme</i> (1, 1)
Tarragona, Andorra	2	<i>excedentari -ària</i> (1, 1), <i>footing</i> (1, 1),
Mallorca, Girona	3	<i>bipolaritat</i> (1, 1), <i>feixistitzant</i> (1, 1), <i>vidalquadrisme</i> (1, 1)
Tarragona, Girona	1	<i>territorialitzar</i> (2, 2)
Tarragona, Mallorca	1	<i>xatejar</i> (1, 1)
Andorra, Perpinyà	1	<i>blocaire</i> (1, 1)

Taula 6. Lemes compartits en més d'una zona¹⁷

Ara bé, per a valorar adequadament l'escassa coincidència entre els lemes documentats en les diferents zones cal tenir en compte que cada node de NEOXOC no ha buidat exactament el mateix nombre de publicacions periòdiques,¹⁸ de manera que, amb les dades actuals, només podem apuntar aquest fet com una tendència possible que caldrà continuar estudiant diacrònicament per tal de validar-la. Però hi ha un fet que, al nostre parer, és significatiu: les absències de determinades ocurrències, o dit

17. En la columna de la dreta, les xifres que consten entre parèntesis indiquen, respectivament, el nombre de vegades que s'ha documentat el lema en cada una de les zones que consten en la columna de l'esquerra (*Grups*).

18. Tot i que les dates dels diaris buidats són, majoritàriament, les mateixes per a tots els nodes (l'1, el 14 i el 21 de cada més).

altrament, els *hàpaxs per zones*, ja que la majoria de neologismes documentats en una zona només són presents en el buidatge d'aquesta zona, com es representa a la taula 7:

	NOMBRE DE LEMES EXCLUSIUS	EXEMPLES
Alacant	72 (70,58%)	<i>blaver, falderet, jogueter, poalada, valenciana</i>
Andorra	121 (72,02%)	<i>andorranitat, eurovisiu, pister, plurianualitat, trementinaire</i>
Barcelona	195 (74,14%)	<i>bilingüista, chaconià, futbolització, zapaterisme</i>
Girona	125 (73,52%)	<i>anxover, gironitzar, grupista, dretitzar, planià, politiquer,</i>
Mallorca	147 (77,36%)	<i>autoctonista, barcelonejar, balearista, matisme, polissonada</i>
Perpinyà	19 (95%)	<i>bressolada, carillonaire, francofonia, liceà, quillotinaire, sodrillada</i>
Tarragona	29 (63,04%)	<i>carxofasa, desembassament, inundabilitat</i>

Taula 7. Lemes detectats només en una zona

D'acord amb la tesi sapiriana, els lemes detectats només en una zona ratifiquen una vegada més que cada varietat lingüística és específica i conceptualitza el món a la seva manera. Així, entre els neologismes que només apareixen en una determinada zona, n'hi ha molts que ens indiquen que l'afirmació que el context social, polític i econòmic influeix en el lèxic d'una llengua també és vàlida quan parlem de variants diatòpiques dins d'una mateixa llengua, en un tipus de registre escrit i formal. O dit d'una altra manera, en el lèxic nou que usen els diaris catalans es percep la vida social, els interessos culturals, polítics, econòmics d'una determinada societat a un nivell micro, més local. No és gratuït que només en els diaris de Girona trobem *anxover* i *anxovar*; que només en els de la comunitat valenciana trobem *jogueter*; o que *cavallista* i *navegador* només apareguin en els de Mallorca, i *pister* i *trementinaire* només en els d'Andorra. Tampoc és casual que en els diaris de Girona trobem *gironitzar*; en els de Mallorca, *balearisme*, *balearitat*, *mallorquinitat*; en els d'Andorra, *parroquialista*, *andorranitat*; en els de la comunitat valenciana, *levantinisme*, *valenciana*, *blaver*; en el de Perpinyà, *francofonia*, i en els de Barcelona, *provincialitzar*.

Aquestes distincions lèxiques són una prova més que les necessitats de paraules noves estan fortament condicionades per les vivències socioculturals més properes. Com remarca Tusón (2004: 78), «cada llengua conté, en el capítol del lèxic, les petjades o senyals de tot allò que cada poble fa en el món particular que li ha pertocat». I per això, cada llengua conté «les paraules necessàries per assenyalar amb precisió tot

allò de l'entorn (o del món particular) que és rellevant per al grup i que li permetrà la supervivència i el plaer» (Tusón 2004: 76). Les dades que hem estudiat mostren que podem substituir llengua per variant diatòpica, és a dir que aquestes diferències queden paleses també a un nivell més específic de la llengua.

En la taula 8 hem intentat classificar aquestes singularitats que revelen uns camps lèxics molt suggerents dels interessos i del moviment socials de cada zona:

	POLÍTICA	DE NOMS PROPI	AFICIONS I PROFESSIONS	ECONOMIA	ALTRES
Girona	<i>gironitzar</i> <i>dretitzar</i> <i>politiquer</i>	<i>carodista</i> <i>dalinià</i> <i>planià</i>	<i>anxover</i> <i>anxovar</i> <i>carrossaire</i> <i>windsurfista</i>		
Mallorca	<i>autoctonista</i> <i>balearisme</i> <i>balearitat</i> <i>barcelonejar</i> <i>foralitat</i> <i>mallorquinitat</i>	<i>matisme</i> <i>matonisme</i> <i>mironià</i> <i>nadalista</i> <i>cañellista</i>	<i>cavallista</i> <i>femeter</i> <i>navegador</i>	<i>malversament</i> <i>xaleterisme</i>	
Alacant	<i>bipartidista</i> <i>blaver</i> <i>blaverisme</i> <i>llevantinisme</i> <i>mediterranyitzar</i> <i>valenciana</i> <i>valencianitzar</i>	<i>lermisme</i> <i>zaplanista</i>	<i>jogueter</i>		
Andorra	<i>andorranitat</i> <i>andorranisme</i> <i>parroquialista</i> <i>perredista</i>	<i>sarkosià</i>	<i>pister</i> <i>trementinaire</i>	<i>externalitzar</i> <i>plurianualitat</i> <i>sectorització</i> <i>sectoralització,</i> <i>sostenibilitat</i>	<i>cicloturista</i> <i>eurovisiu</i> <i>forani</i>
Tarragona			<i>pilaner</i>		<i>carxofada</i> <i>tinetaire</i>
Perpinyà	<i>francofonia</i>				<i>guillotinar</i> <i>liceà</i>
Barcelona	<i>provincianitzar</i>	<i>chaconià</i> <i>obiolista</i> <i>zapaterisme</i>	<i>grafiter</i> <i>ramblista</i>		<i>cockteleria</i> <i>dessaladora</i> <i>dessalinitzador</i>

Taula 8. Camps lèxics

El lèxic nou, doncs, també és un reflex de les necessitats expressives dels parlants d'una variant d'una llengua —ja que les llengües només existeixen en la diversitat: variants socials, diatòpiques, generacionals, etc.— i els camps lèxics estan més o menys desenvolupats segons els seus centres d'interès.

6. CONCLUSIONS

Si l'estudi del procés de renovació lèxica d'una llengua és un aspecte crucial per al coneixement lingüístic, és evident l'interès que revesteix, per a diverses disciplines lingüístiques —com la lexicologia, la dialectologia, la sociolingüística o la planificació lingüística—, l'estudi de les diferents tendències que pot adoptar aquesta creació lèxica en les varietats geolectals d'una mateixa llengua en el marc de l'estàndard. Fins i tot d'una llengua com la catalana que abasta un territori geogràfic d'unes dimensions considerablement reduïdes.

El projecte NEOXOC neix, justament, amb l'objectiu fonamental de conèixer els recursos lingüístics que utilitzen les diferents varietats dialectals del català per a crear paraules noves. La joventut del Projecte i, per tant, el volum encara reduït de les dades recollides, no permeten arribar a conclusions definitives sobre el comportament neològic dels diferents dialectes catalans, però sí que fan visibles algunes tendències interessants per a l'estudi contrastiu de la geonímia lèxica de la llengua catalana.

En aquest treball hem presentat els primers resultats obtinguts a partir de la descripció i l'anàlisi contrastiva dels neologismes sufixats recollits en la premsa diària de l'any 2008 en diferents dominis lingüístics de la llengua catalana. Les dades analitzades ens han permès detectar algunes coincidències i singularitats entre les diferents zones, tant pel que fa al tipus de sufixos utilitzats, com pel que fa als neologismes o lemes concrets documentats.

En relació amb els sufixos utilitzats, hem vist com en totes les zones predominen a bastament els sufixos patrimonials (propis de la llengua catalana), majoritàriament de tipus lèxic (i no valoratius), i nominalitzadors i adjectivadors (molt per sobre dels verbalitzadors). La majoria de les zones coincideixen força en la tria dels sufixos més productius (*-ista*, *-isme*, *-er -era*, *-dor -dora*, *-itat*, *-itzar*), però les dades obtingudes permeten detectar algunes diferències interessants, com ara l'escassa productivitat d'alguns sufixos en determinades zones (per exemple *-itat*, *-itzar* o *-dor -dora* a Per-

pinyà) o l'elevada productivitat d'altres sufixos, poc documentats en el conjunt del domini, però força productius en algunes zones concretes (com ara *-aire* o *-enc -enca* a Perpinyà, *-er -era* a Mallorca, o *-ada* a Perpinyà i Mallorca).

Quant a les formes neològiques documentades, l'anàlisi duta a terme posa de manifest l'escassa coincidència de formes entre les diferents zones, ja que no hi ha cap neologisme documentat a tot el domini lingüístic, i només un neologisme (*identitari -ària*) ho està en cinc de les sis zones estudiades. En aquest sentit, resulten altament significatives les absències de determinades formes neològiques, és a dir, els *hàpaxs* detectats a cada zona, ja que la majoria de neologismes documentats en una zona concreta només són presents en el buidatge d'aquella zona, però no en les altres. I l'anàlisi concreta d'aquests *hàpaxs* ens ha permès constatar, una vegada més, com les necessitats de paraules noves estan fortament condicionades per les vivències socioculturals més properes, de manera que, fins i tot dins d'una mateixa llengua, cada varietat dialectal mostra la seva particular conceptualització de la realitat que li és més propera.

En definitiva, aquest estudi incipient dut a terme amb les primeres dades obtingudes en el si del Projecte NEOXOC ens permet apuntar unes tendències que, a curt i mitjan termini, amb una anàlisi més aprofundida i detallada, que parteixi d'un nombre més elevat de dades, pot aportar, al nostre entendre, conclusions molt interessants sobre la variació dialectal neològica de la llengua catalana.

ONA DOMÈNECH BAGARIA

Universitat Oberta de Catalunya

ROSA ESTOPÀ BAGOT

Institut Universitari de Lingüística Aplicada

Universitat Pompeu Fabra

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BADIA I MARGARIT, A. M. (1994) *Gramàtica catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diatràstica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- BOTET, R. (1997) *Vocabulari específic rossellonès amb traducció en francès i en català normatiu*, Perpinyà, Llibres del Trabucaire.
- CABRÉ, M. T. (2002) «La derivació» dins Joan Solà *et alii* (eds.), *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries, vol. 1, pp. 731-775.

- CABRÉ, M. T. & R. ESTOPÀ (2009a) «Trabajar en neología con un entorno integrado en línea: la estación de trabajo OBNEO», *Revista de investigación lingüística*, 12, pp. 17-38.
- , eds. (2009b) *Les paraules noves. Criteris per detectar i mesurar els neologismes*, Vic/Barcelona, Eumo / Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra («Llengua i Text», 11).
- DOMÈNECH, O. *et alii* (1998) «Neologismes de noms d'oficis i de professions formats per sufixació» dins M. T. Cabré, J. Freixa i E. Solé (eds.), *La neologia en el tombant de segle*, Barcelona, Observatori de Neologia, Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra, pp. 219-231.
- FABRA, P. (1956) *Gramàtica catalana*, Barcelona, Teide. [2a ed.]
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Gramàtica de la llengua catalana*. [Versió electrònica, en construcció: <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>>, data de consulta: 10 de febrer de 2010.]
- OBSERVATORI DE NEOLOGIA DE L'INSTITUT UNIVERSITARI DE LINGÜÍSTICA APLICADA DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA (OBNEO) (2004) *Llengua catalana i neologia*, Barcelona, Meteora.
- RULL, X. (2004) *La formació de mots. Qüestions de normativa*, Vic, Eumo.
- TUSÓN, J. (2004) *Patrimoni natural. Elogi i defensa de la diversitat lingüística*, Barcelona, Empúries.